

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. birželio 12 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Aplinka – Direktyva 2001/42/EB – Tam tikrų planų ir programų poveikio aplinkai vertinimas – Nutarimas – Specialios saugomos teritorijos įsteigimas pagal Direktyvą 92/43/EEB – Apsaugos tikslų ir tam tikrų prevencinių priemonių nustatymas – Sąvoka „planai ir programos“ – Pareiga atlikti aplinkos vertinimą“

Byloje C-43/18

dėl 2018 m. sausio 12 d. *Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Belgija) sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2018 m. sausio 24 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Compagnie d'entreprises CFE SA

prieš

Région de Bruxelles-Capitale

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J.-C. Bonichot, teisėjai C. Toader (pranešėja), A. Rosas, L. Bay Larsen ir M. Safjan,

generalinė advokatė J. Kokott,

posėdžio sekretorė V. Giacobbo-Peyronnel, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. gruodžio 13 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Compagnie d'entreprises CFE SA*, atstovaujamos advokato J. van Ypersele de Strihou,
- *Région de Bruxelles-Capitale*, atstovaujamo advokato J. Sambon,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek, J. Vláčil ir L. Dvořáková,
- Airijos, atstovaujamos M. Browne, G. Hodge, A. Joyce ir G. Simons, padedamų SC C. Toland ir BL M. Gray,
- Europos Komisijos, atstovaujamos C. Hermes, F. Thiran ir M. Noll-Ehlers,

* Proceso kalba: prancūzų.

susipažinęs su 2019 m. sausio 24 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo (OL L 197, 2001, p. 30; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 6 t., p. 157, toliau – PPPV direktyva) 3 straipsnio 2, 4 ir 5 dalių išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Compagnie d'entreprises CFE SA* (toliau – CFE) ir *Région de Bruxelles-Capitale* (Briuselio sostinės regionas, Belgija) ginčą dėl šio regiono vyriausybės priimto 2016 m. balandžio 14 d. *Arrêté portant désignation du site Natura 2000 – BE1000001 „La Forêt de Soignes avec lisières et domaines boisés avoisinants et la Vallée de la Woluwe – complexe Forêt de Soignes – Vallée de la Woluwe“* (Nutarimas įsteigti „Natura 2000“ teritoriją BE1000001 „Suanji miškas su pakraščiais, kaimyninėmis miškų teritorijomis ir Voluvės slėniu – Suanji miško kompleksas – Voluvės slėnis“; *Moniteur belge*, 2016 m. gegužės 13 d., p. 31558; toliau – 2016 m. balandžio 14 d. nutarimas).

Teisinis pagrindas

Sajungos teisė

PPPV direktyva

- 3 PPPV direktyvos 4 konstatuojamoje dalyje nustatyta:

„Rengiant ir priimant tam tikrus planus bei programas, kurių pasekmės gali būti reikšmingos valstybių narių aplinkai, labai svarbus yra aplinkosauginis vertinimas, nes jis užtikrina, kad rengiant ir prieš priimant planus bei programas bus atsižvelgta į jų įgyvendinimo pasekmes.“

- 4 Šios direktyvos 1 straipsnyje „Tikslai“ numatyta:

„Šios direktyvos tikslas – sukurti aukštą aplinkos apsaugos lygį ir padėti į rengiamus ir priimamus planus bei programas integruoti aplinkos apsaugos klausimus, kad būtų skatinama tvari plėtra, užtikrinant, kad laikantis šios direktyvos būtų atliekamas tam tikrų planų ir programų, kurių pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai, aplinkos vertinimas.“

- 5 Šios direktyvos 2 straipsnis suformuluotas taip:

„Šioje direktyvoje:

- a) „planai ir programos“ – tai planai ir programos, įskaitant tuos, prie kurių finansavimo prisideda Europos [Sąjunga], taip pat visi jų daliniai pakeitimai:
  - kuriuos turi parengti ir (arba) priimti valdžios institucija nacionaliniu, regioniniu arba vietiniu lygiu arba kuriuos parengia valdžios institucija ir kuriuos vėliau priima Parlamentas arba Vyriausybė laikantis įstatymų leidimo procedūros, ir
  - kurių reikia pagal įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas;

b) „aplinkosauginis vertinimas“ – tai aplinkos apsaugos [poveikio aplinkai] ataskaitos parengimas, konsultacijos, atsižvelgimas į aplinkos apsaugos ataskaitą ir konsultacijų rezultatus priimant sprendimus, su sprendimu susijusios informacijos teikimas pagal šios direktyvos 4–9 straipsnių nuostatas;

<...>“

6 PPPV direktyvos 3 straipsnyje „Taikymo sritis“ nustatyta:

„1. 2–4 dalyse nurodytų planų ir programų, kurių pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai, aplinkos vertinimas atliekamas pagal šios direktyvos 4–9 straipsnius.

2. Laikantis 3 dalies nuostatų, atliekamas toliau išvardytų planų ir programų aplinkos vertinimas:

a) kurie rengiami žemės ūkiui, miškininkystei, žuvininkystei, energetikai, pramonei, transportui, atliekų tvarkymui, vandentvarkai, telekomunikacijoms, turizmui, miestų ir kaimų planavimui ar žemės naudojimui ir kurie nustato tolesnio projektų, išvardytų [1985 m. birželio 27 d. Tarybos direktyvos 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 175, 1985, p. 40; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 248), iš dalies pakeistos 2011 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2011/92/EB (OL L 26, 2012, p. 1)] I ir II prieduose, vystymo pagrindus; arba

b) kurių atžvilgiu nustatoma, atsižvelgiant į galimas jų pasekmes teritorijai, kad būtina atlikti vertinimą pagal [1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t, p. 102)] 6 ir 7 straipsnius.

<...>

4. Valstybės narės nustato, ar kitų, nenurodytų 2 dalyje, planų ir programų, kurie nustato tolesnio projektų vystymo pagrindus, pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai.

5. Valstybės narės 3 ir 4 dalyse nurodytų planų ar programų galimą pasekmių reikšmingumą aplinkai nustato išnagrinėdamos kiekvieną konkretų atvejį arba patikslindamos planų ir programų rūšis, arba derindamos abu šiuos metodus. Tuo tikslu valstybės narės visais atvejais atsižvelgia į atitinkamus II priede nurodytus kriterijus, užtikrindamos, kad ši direktyva būtų taikoma planams ir programoms, kurių pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai.

<...>“

Buveinių direktyva

7 Direktyvos 92/43 (toliau – Buveinių direktyva) 4 straipsnyje nustatyta:

„1. Remdamasi III priede (1 etapas) išdėstytais kriterijais ir atitinkama mokslinė informacija, kiekviena valstybė narė siūlo teritorijų sąrašą, nurodydama, kurie jos teritorijoje vietiniai I priedo natūralių buveinių tipai ir kurios II priedo rūšys aptinkamos tose teritorijose. Dideliuose arealuose paplitusių gyvūnų rūšių atveju tokios teritorijos atitinka šių rūšių natūralaus paplitimo areale esančias vietas, kuriose egzistuoja jų gyvenimui ir veisimuisi svarbūs fiziniai ar biologiniai veiksniai. Dideliuose arealuose paplitusių vandens gyvūnų rūšių atveju tokios teritorijos siūlomos tik ten, kur yra aiškiai identifikuojamas plotas, kuriame yra jų gyvybei ir veisimuisi būtini fiziniai ir biologiniai veiksniai. Prireikus valstybės narės siūlo pakoreguoti sąrašą atsižvelgiant į 11 straipsnyje nurodytų stebėjimų rezultatus.

Per trejus metus nuo šios direktyvos paskelbimo sąrašas kartu su informacija apie kiekvieną teritoriją perduodamas Komisijai. Tokią informaciją sudaro teritorijos žemėlapis, jos pavadinimas, lokalizacija, plotas ir duomenys, gauti taikant III priede (1 etapas) nurodytus kriterijus; ji pateikiama Komisijos nustatyta forma, 21 straipsnyje nurodyta tvarka.

2. Remdamasi III priede (2 etapas) nustatytais kriterijais, kiekvienam iš penkių 1 straipsnio c punkto iii papunktyje nurodytų biogeografinių regionų ir visai 2 straipsnio 1 dalyje nurodytai teritorijai Komisija, susitarusi su kiekviena valstybe nare pagal jų pateiktus sąrašus sudaro Bendrijos svarbos teritorijų sąrašo projektą, paremtą valstybių narių sąrašais, nurodančiais tas teritorijas, kuriose yra vienas ar daugiau natūralių buveinių tipų ar prioritetinių rūšių.

Valstybės narės, kurių teritorijos su jose aptinkamais vienu ar daugiau prioritetiniais natūralių buveinių tipais ar prioritetinėmis rūšimis sudaro daugiau negu 5 % jų nacionalinės teritorijos, gali, susitarusios su Komisija, prašyti, kad III priede (2 etapas) išvardyti kriterijai, parenkant visas Bendrijos svarbos teritorijas jų teritorijoje, būtų taikomi lanksčiau.

Atrinktų Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą, nurodant teritorijas, kuriose yra vienas ar daugiau prioritetinių natūralių buveinių tipų ar prioritetinių rūšių, Komisija tvirtina 21 straipsnyje nustatyta tvarka.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytas sąrašas sudaromas per šešerius metus nuo šios direktyvos paskelbimo.

4. Jei, laikantis 2 dalyje nustatytos tvarkos, yra patvirtinama Bendrijos svarbos teritorija, atitinkama valstybė narė turi kaip galima greičiau, bet ne vėliau kaip per šešerius metus toje teritorijoje įsteig[ti] specialią saugomą teritoriją, nustatydamą prioritetus, atsižvelgdama į teritorijos svarbą palaikant ar atstatant I priede išvardytų natūralių buveinių tipų arba II priede išvardytų rūšių palankią apsaugos būklę bei užtikrinant Natura 2000 tinklo vientisumą, taip pat atsižvelgdama į toms vietovėms gresiantį degradavimą ar sunaikinimą.

5. Teritoriją įtraukus į 2 dalies trečiojoje pastraipoje minimą sąrašą, jai pradedamos taikyti 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalys.“

8. Šios direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Bet kokiems planams ir projektams, tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtinai teritorijos tvarkymui, bet galintiems ją reikšmingai paveikti individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais, turi būti atliekamas [tinkamas] jų galimo poveikio teritorijai įvertinimas [atsižvelgiant į tos teritorijos apsaugos tikslus]. Atsižvelgiant į poveikio teritorijai įvertinimo išvadas ir remiantis 4 dalies nuostatomis, kompetentingos nacionalinės institucijos pritaria planui ar projektui tik įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisumui ir, jei reikia, išsiaiškinusios plačiosios visuomenės nuomonę.“

Nitratų direktyva

9. 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyvos 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių (OL L 375, 1991, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 68) 1 straipsnyje numatyta:

„Šios direktyvos tikslas:

– mažinti vandens taršą, kurią sukelia ar skatina žemės ūkyje naudojami nitratai, ir

– stabdyti tolesnį tokį teršimą.“

10 Šios direktyvos 5 straipsnyje nustatyta:

„1. Per dvejus metus nustačius 3 straipsnio 2 dalyje nurodytas zonas ir per vienerius metus, nustačius kiekvieną papildomą 3 straipsnio 4 dalyje nurodytą zoną, valstybės narės, siekdamos įgyvendinti 1 straipsnyje nurodytus tikslus, turi sukurti veiksmų programas nustatytoms pažeidžiamoms zonoms.

2. Veiksmų programa gali būti skirta visoms valstybės narės teritorijoje esančioms pažeidžiamoms zonoms, arba, jei valstybė narė mano esant tikslinga, ji gali atskiroms pažeidžiamoms zonoms ar jų dalims sukurti atskiras programas.

3. Veiksmų programose būtina atsižvelgti į:

a) turimus mokslinius ir techninius duomenis, labiausiai į atitinkamą taršą azotu iš žemės ūkio ir kitų šaltinių;

b) valstybės narės atitinkamų rajonų aplinkos sąlygas.

4. Veiksmų programos turi būti įgyvendintos per ketverius metus nuo jų sukūrimo ir jose turi būti numatytos tokios privalomos priemonės:

a) III priede nurodytos priemonės;

b) priemonės, kurias valstybės narės nustatė pagal 4 straipsnį sudarytame (-uose) geros žemės ūkio praktikos kodekse (-uose), išskyrus tas priemones, kurias pakeičia III priede nustatytos priemonės.

5. Be to, valstybės narės veiksmų programose turi imtis papildomų priemonių arba sustiprinti veiksmus, kurie, jų manymu, yra būtini, jei, pradėjus vykdyti veiksmų programą arba jau įgijus tam tikros įgyvendinimo patirties, tampa aišku, kad 4 dalyje minėtų priemonių nepakanka 1 straipsnio tikslams pasiekti. Parinkdamos šias priemones ar veiksmus, valstybės narės turi atsižvelgti į jų veiksmingumą ir sąnaudas, palyginti su kitomis galimomis prevencinėmis priemonėmis.“

Belgijos teisė

11 *L'ordonnance du 1er mars 2012 „relative à la conservation de la nature“* (2012 m. kovo 1 d. Potvarkis dėl gamtos apsaugos, *Moniteur belge*, 2012 m. kovo 16 d., p. 16017) yra 2016 m. balandžio 14 d. nutarimo teisinis pagrindas.

12 Šio potvarkio 40–56 straipsniai sugrupuoti 4 skyriuje „Natura 2000“ teritorijos“. Minėto potvarkio 44 straipsnyje, be kita ko, nurodyta:

„Kiekviena Bendrijos svarbos teritorija paskelbiama „Natura 2000“ teritorija Vyriausybės nutarimu per šešerius metus nuo tada, kai Komisija sudaro arba pakeičia Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą dėl regiono, nustatant prioritetus, atsižvelgiant į teritorijų reikšmingumą palaikant ar atkuriant Bendrijos svarbos natūralių buveinių tipo arba Bendrijos svarbos rūšies gerą apsaugos būklę bei užtikrinant „Natura 2000“ tinklo vientisumą, taip pat atsižvelgiant į toms vietovėms gresiantį degradavimą ar sunaikinimą.“

- 13 2012 m. kovo 1 d. potvarkio 47 straipsnyje, susijusiam su „Prevenčinėmis priemonėmis“, nustatyta:
- „47 straipsnis. 1. Nedarant poveikio 64 straipsnio taikymui, „Natura 2000“ teritorijoje draudžiama bloginti natūralias buveines ir rūšių buveines, taip pat trikdyti rūšis, kurias saugoti yra vienas iš „Natura 2000“ teritorijos tikslų.
2. Vyriausybė nustato bendruosius draudimus ir visas kitas prevencines priemones, skirtas „Natura 2000“ teritorijoms arba kai kurioms iš jų, taikomus projektams, kuriems nebūtinai nei leidimas žemę suskirstyti sklypais, nei projektavimo leidimas, nei aplinkosaugos leidimas, nei vienas iš 62 straipsnio 1 dalyje nurodytų aktų, išskyrus jeigu tvarkymo plane pagal 50 straipsnį įtvirtinta išimtis arba pagal 64 ar 85 straipsnį suteikta nukrypti leidžianti nuostata, atitinkamų „Natura 2000“ teritorijų ribose arba už jų, įskaitant ekologinės kokybės standartų patvirtinimą siekiant išvengti natūralių buveinių blogėjimo ir rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigtos „Natura 2000“ teritorijos, reikšmingo trikdymo.“
- 14 2016 m. balandžio 14 d. nutarimo 2 straipsnyje nustatyta, kad žodis „potvarkis“ turi būti suprantamas kaip nurodantis 2012 m. kovo 1 d. Potvarkį dėl gamtos apsaugos.
- 15 Šio nutarimo 3 ir 4 straipsniuose dalis Briuselio sostinės regiono teritorijos paskelbta „Natura 2000“ teritorija.
- „3 straipsnis. „ZSC I: La Forêt de Soignes avec lisières et domaines boisés avoisinants et la Vallée de la Woluwe – complexe Forêt de Soignes – Vallée de la Woluwe“ paskelbti „Natura 2000“ teritorija – BE1000001.
- Ši teritorija suskirstyta į šias 28 „Natura 2000“ zonas:
- <...>
5. IA.5 Plateau de la Foresterie;
- <...>
- 4 straipsnis. Paskelbtos teritorijos bendras plotas yra 2,066 ha. Jos ribos geografiškai apibrėžtos sudarytuose žemėlapiuose, pateiktuose 1.1 priede.
- Į šias ribas patenka visi kadastriniai sklypai ir kadastrinių sklypų dalys, nurodyti šio nutarimo 2 priede ir esantys Iklio, Watermael-Boitsfort, Briuselio miesto, Auderghem, Woluwe-Saint-Pierre ir Woluwe-Saint-Lambert komunose.
- 3 straipsnyje nurodytos įvairios zonos yra teritorijos tvarkymo vienetai ir yra geografiškai atskirtos žemėlapiuose, pateiktuose 1.1 priede.“
- 16 2016 m. balandžio 14 d. nutarimo 15 straipsnyje nurodyta:
- „15 straipsnis. 1. Pagal potvarkio 47 straipsnio 2 dalį šiame straipsnyje nustatomi bendrieji draudimai, taikomi šiuo nutarimu įsteigiamoje „Natura 2000“ teritorijoje.
2. Nepažeidžiant specialių nuostatų, kuriomis leidžiama šių draudimų nesilaikyti arba nuo jų nukrypti, vykdant projektus, kuriems nereikia potvarkio 47 straipsnio 2 dalyje numatyto leidimo, draudžiama:
- 1) šalinti, rauti, gadinti arba naikinti vietines augalų rūšis, įskaitant samanas, grybus ir kerpes, taip pat naikinti augaliją, bloginti arba keisti jos būklę;

- 2) giriose ir miškuose, kuriems taikoma miškininkystės tvarka, kirsti, rauti ir šalinti negyvus, pažeistus ar nuvirtusius medžius, išskyrus atvejus, jeigu kyla realus ir neatidėliotinas pavojus saugumui;
- 3) rauti neinvazinių vietinių rūšių medžių kelmus Bendrijos svarbos miškų buveinėse, kurioms taikomi apsaugos tikslai;
- 4) Bendrijos svarbos natūraliose buveinėse sodinti nevietinių rūšių medžius arba krūmus, išskyrus vykdant objektų (vertybių), priskirtų arba įrašytų į paveldo sąrašą, atkūrimo veiksmus. Šis draudimas netaikomas senoms vaismedžių veislėms, kurios gali būti egzotinės;
- 5) naikinti natūralias pamiškes, medžių eiles ir rauti gyvatvores;
- 6) pievas visam laikui pakeisti itin produktyviomis rūšimis, išskyrus vienkartinį įsikišimą atkuriant žolės sluoksnį;
- 7) barstyti sėklas arba išmesti maistą, pritraukiantį benamius arba invazinius gyvūnus;
- 8) prileisti į tvenkinius invazinių svetimų rūšių arba dugną rausiančių žuvų rūšių: paprastųjų karpių (*Cyprinus carpio*), gėlųjų vandenių karšių (*Abramis brama*), paprastųjų kuojų (*Rutilus rutilus*) ir auksinių karosų (*Carassius carassius*) ir daugiau nei 50 kg/ha dugno nerausiančių žuvų, išskyrus vien žvejybai skirtus tvenkinius;
- 9) keisti dirvožemio reljefą Bendrijos ir regioninės svarbos natūraliose buveinėse;
- 10) išskyrus tarnybines ir priežiūrai skirtas transporto priemones, važiuoti su variklinėmis transporto priemonėmis arba jas statyti Bendrijos ir regioninės svarbos natūraliose buveinėse, nedarant poveikio stovėjimo aikštelėms, įrengtoms lankytojams priimti;
- 11) dirbti žemę arba barstyti chemines trąšas ar pesticidus Bendrijos ir regioninės svarbos natūraliose buveinėse;
- 12) sąmoningai keisti paviršinio ar požeminio vandens apytaką arba visam laikui pakeisti griovių ar vandentakių struktūrą;
- 13) išmesti chemines medžiagas ir išpilti septiko bakų turinį;
- 14) palikti arba atvežti atliekas ne į tam numatytas vietas;
- 15) garsiai leisti muziką, viršijant 65 db triukšmingumo ribą;
- 16) lipti į medžius giriose ir miškuose, kuriems taikoma miškininkystės tvarka, ir viešosiose žaliose erdvėse.

3. Šis straipsnis netaikomas darbams, tiesiogiai susijusiems su teritorijos tvarkymu ir paveldo priežiūra arba būtiniems šiam tvarkymui arba priežiūrai.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- ¹⁷ Nuo 1983 m. CFE, Belgijos pramonės grupė, yra žemės (sklypas F64 L4), apimančios didžiąją Watermael-Boitsfort (Belgija) esančio *Plateau de la Foresterie* dalį, savininkė.

- 18 Kuriant tinklą „Natura 2000“, 2003 m. *Région Bruxelles-Capitale* (Briuselio sostinės regionas, Belgija) parengė teritorijų, siūlomų kaip speciali saugoma teritorija (SST), sąrašą (*Moniteur belge*, 2003 m. kovo 27 d., p. 14886).
- 19 2003 m. rugpjūčio 29 d. CFE pateikė *Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Belgija) skundą dėl to sprendimo panaikinimo. 2011 m. kovo 14 d. sprendimu konstatavus, jog CFE neteko suinteresuotumo, kad minėtas sprendimas būtų panaikintas, nes tuo pat metu Europos Komisija priėmė sprendimą tuo pačiu klausimu, skundas buvo atmestas.
- 20 Iš tiesų 2004 m. gruodžio 7 d. Komisija priėmė Sprendimą 2004/813/EB, pagal Tarybos direktyvą 92/43/EEB patvirtinanti Atlanto biogeografinio regiono Bendrijos svarbos teritorijų (BST) sąrašą (OL L 387, 2004, p. 1); vėliau šis sprendimas buvo panaikintas. Šiuo metu galiojantis sprendimas, kuriuo aptariama teritorija, Suanji miškas, pripažinta BST, yra 2016 m. gruodžio 9 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2016/2335, kuriuo patvirtinamas dešimtą kartą atnaujintas atlantinio biogeografinio regiono Bendrijos svarbos teritorijų sąrašas (OL L 353, 2016, p. 533).
- 21 2005 m. vasario 21 d. CFE pareiškė ieškinį Europos Sąjungos Bendrajame Teisme dėl šio Komisijos sprendimo panaikinimo. 2006 m. rugsėjo 19 d. Nutartimi CFE / Komisija (T-100/05, nepaskelbta Rink., EU:T:2006:260) Bendrasis Teismas pripažino ieškinį nepriimtiniu, nes, atsižvelgiant į valstybėms narėms suteiktą diskreciją dėl numatomų priemonių dėl prie BST priskiriamų teritorijų, tas sprendimas nebuvo tiesiogiai susijęs su CFE. Ši nutartis įgijo *res judicata* galią.
- 22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad nuo 2015 m. kovo 27 d. Belgijos Karalystei pateiktas oficialus pranešimas dėl pareigos paskelbti BST kaip SST ir nustatyti jų apsaugos prioritetus neįvykdymo ir pareigos patvirtinti būtinas apsaugos priemones neįvykdymo.
- 23 2015 m. liepos 9 d. Briuselio sostinės regiono vyriausybė po pirmojo svarstymo patvirtino nutarimo dėl teritorijos „Natura 2000“ – BE 1000001 „La Forêt de Soignes avec lisières et domaines boisés avoisinants et la Vallée de la Woluwe – complexe Forêt de Soignes – Vallée de la Woluwe“ įsteigimo preliminarų projektą. 2015 m. rugsėjo 24 d.–lapkričio 7 d. buvo atlikta su šiuo nutarimo preliminarium projektu susijusi visuomenės apklausa. Per apklausą buvo pareikšti 202 reikalavimai, iš kurių vieną pareiškė ir CFE.
- 24 2016 m. balandžio 14 d. ginčijamu aktu Briuselio sostinės regiono vyriausybė priėmė nutarimą dėl teritorijos „Natura 2000“ – BE 1000001 „La Forêt de Soignes avec lisières et domaines boisés avoisinants et la Vallée de la Woluwe – complexe Forêt de Soignes – Vallée de la Woluwe“ įsteigimo.
- 25 2016 m. liepos 12 d. CFE pateikė *Conseil d'État* (Valstybės Taryba) skundą dėl 2016 m. balandžio 14 d. nutarimo panaikinimo.
- 26 CFE nurodo tik 2007 m. spalio 9 d. sužinojusi, kad didelę dalį šio sklypo laikotarpiu nuo 1937 m. iki 1987 m. *Watermael-Boitsfort* (Belgija) komuna naudojo kaip nelegalų sąvartyną. Iš tiesų tą dieną *Institut bruxellois pour la gestion de l'environnement (IBGE)* (Briuselio aplinkos valdymo institutas) jai atsiuntė išpėjimą, kad, remiantis 2006 m. įgalios ištaigos atlikto apibūdinimo tyrimo rezultatais, dėl taršos šiame sklype kyla pavojus žmonių sveikatai, aplinkai, ekosistemoms ir kad esančios atliekos daro poveikį dirvožemiui, paviršiniam vandeniui, požeminiam vandeniui ir orui. Šiame išpėjime pareiškėjos paprašyta pateikti žemės sklypo sanavimo koncepciją.
- 27 Grįsdama skundą pareiškėja, be kita ko, nurodo, kad pažeistas PPPV direktyvos 3 straipsnis, nes Briuselio sostinės regiono vyriausybė turėjo atlikti poveikio aplinkai vertinimą, atsižvelgdama į tai, kad 2016 m. balandžio 14 d. nutarimas gali turėti reikšmingų pasekmių aplinkai arba kad ši vyriausybė bent turėjo išsiaiškinti, ar šis teisės aktas gali turėti tokių pasekmių, o to nebuvo padaryta.

- 28 Atsakydama Briuselio sostinės regiono vyriausybė iš esmės laikosi nuomonės, kad minėtas teisės aktas yra priemonė, tiesiogiai susijusi su „teritorijos tvarkymu“ arba jam būtina, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, ir nėra būtina atlikti šio teisės akto poveikio aplinkai vertinimo pagal PPPV direktyvos 3 straipsnio 2 dalies b punktą.
- 29 Be to, minėta vyriausybė pažymi, viena vertus, kad 2016 m. balandžio 14 d. nutarimo 15 straipsnyje numatyti draudimai nėra nesuderinami su galimu taršos, kuri veikia aptariamą sklypą, šalinimu. Iš tiesų užteršto dirvožemio valymo veiksmams reikalingas aplinkosaugos leidimas, todėl ginčijamame akte nustatyti konkretūs draudimai nėra susiję su šiais valymo veiksmais, kaip patvirtina šis 15 straipsnis. Kita vertus, taip pat galima nukrypti nuo minėtų draudimų. Taigi minėtas teisės aktas negali turėti reikšmingų pasekmių aplinkai.
- 30 Šiomis aplinkybėmis *Conseil d'État* (Valstybės Taryba) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar nutarimas, kuriuo valstybės narės institucija įsteigia [SST] pagal [Buveinių direktyvą] ir kuriame nustatyti apsaugos tikslai ir bendro pobūdžio prevencinės teisinės priemonės, yra planas arba programa, kaip tai suprantama pagal [PPPV direktyvą]?
2. Konkrečiau tariant, ar tokiam nutarimui taikoma [PPPV direktyvos] 3 straipsnio 4 dalis, kaip planui ar programai, kurie nustato tolesnio projektų vystymo pagrindus, todėl valstybės narės, vadovaudamosi 5 dalyje nustatytais būdais, turi nustatyti, ar jie gali turėti reikšmingų pasekmių aplinkai?
3. Ar [PPPV direktyvos] 3 straipsnio 2 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad tam pačiam nutarimui dėl įsteigimo netaikoma jos 3 straipsnio 4 dalis?“

Dėl prejudicinių klausimų

- 31 Pirmiausia reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo klausimai susiję ir su PPPV direktyvos 3 straipsnio 2 dalimi, ir su 4 bei 5 dalimis.
- 32 Pagal PPPV direktyvos 3 straipsnio 5 dalies pirmą sakinį valstybės narės 3 ir 4 dalyse nurodytų planų ar programų galimą pasekmių reikšmingumą aplinkai nustato išnagrinėdamos kiekvieną konkretų atvejį arba patikslindamos planų ir programų rūšis, arba derindamos abu šiuos metodus.
- 33 Kadangi šios direktyvos 3 straipsnio 5 dalyje daroma nuoroda į šio 3 straipsnio 4 dalį, į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo klausimus reikia atsakyti atsižvelgiant į minėtos direktyvos 3 straipsnio 2 ir 4 dalis.
- 34 Savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar PPPV direktyvos 3 straipsnio 2 ir 4 dalys turi būti aiškinamos taip, kad nutarimas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriuo valstybė narė įsteigia SST bei nustato apsaugos tikslus ir tam tikras prevencines priemones, yra vienas iš „planų ir programų“, kurių poveikio aplinkai vertinimą privaloma atlikti.
- 35 Pirmiausia reikia priminti, kad, viena vertus, pagal PPPV direktyvos 4 konstatuojamąją dalį, rengiant ir priimant tam tikrus planus ir programas, labai svarbus yra poveikio aplinkai vertinimas. Šiuo aspektu pasakytina, kad pagal šios direktyvos 1 straipsnį jos tikslas – sukurti aukštą aplinkos apsaugos lygį ir padėti į rengiamus ir tvirtinamus planus bei programas įtraukti aplinkos apsaugos klausimus, kad būtų skatinama tvari plėtra, užtikrinant, kad laikantis minėtos direktyvos būtų atliekamas tam tikrų planų ir programų, kurių pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai, poveikio aplinkai vertinimas.

- 36 Kita vertus, atsižvelgiant į PPPV direktyvos tikslą sukurti aukštą aplinkos apsaugos lygį, nuostatos, kuriomis apribojama šios direktyvos taikymo sritis ir, be kita ko, apibrėžiami aktai, kuriems ji skirta, turi būti aiškinamos plačiai (2018 m. birželio 7 d. Sprendimo *Inter-Environnement Bruxelles ir kt.*, C-671/16, EU:C:2018:403, 32–34 punktai ir nurodyta jurisprudencija ir 2018 m. birželio 7 d. Sprendimo *Thybaut ir kt.*, C-160/17, EU:C:2018:401, 38–40 punktai ir nurodyta jurisprudencija).
- 37 Galiausiai pažymėtina, kad SST įsteigimo procesas buvo vykdomas trimis etapais, nurodytais Buveinių direktyvos 4 straipsnyje. Pirma, pagal šio 4 straipsnio 1 dalį kiekviena valstybė narė siūlo teritorijų sąrašą, nurodydama, kurie natūralių buveinių tipai ir kurios rūšys aptinkamos tose teritorijose, ir šis sąrašas perduodamas Komisijai. Antra, pagal minėto 4 straipsnio 2 dalį Komisija, pasitarusi su kiekviena valstybe nare, pagal jų pateiktus sąrašus parengia BST sąrašo projektą. Remdamasi šiuo sąrašo projektu Komisija patvirtina atrinktų teritorijų sąrašą. Trečia, pagal to paties 4 straipsnio 4 dalį, patvirtinus BST, atitinkama valstybė narė kaip įmanoma greičiau, bet ne vėliau kaip per šešerius metus, toje teritorijoje įsteigia SST, nustatydama prioritetus, atsižvelgdama į teritorijos svarbą palaikant ar atkuriant natūralių buveinių tipų arba rūšių palankią apsaugos būklę bei užtikrinant „Natura 2000“ tinklo vientisumą.
- 38 Į pateiktus klausimus reikia atsakyti atsižvelgiant į šiuos samprotavimus.
- 39 Pirmiausia reikia atmesti argumentus, kad pagal PPPV direktyvos 3 straipsnio 2 dalies b punkto ir Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmo sakinio nuostatas bet kuriuo atveju netaikoma pareiga atlikti poveikio aplinkai vertinimo esant situacijai, kaip antai nagrinėjamai pagrindinėje byloje.
- 40 Šiuo klausimu, viena vertus, savo rašytinėse pastabose Briuselio sostinės regionas ir Airija laikosi tokios nuomonės: kadangi 2016 m. balandžio 14 d. nutarime apibrėžti apsaugos tikslai, jis daro tik teigiamą poveikį, todėl nebūtina atlikti jo poveikio aplinkai vertinimo.
- 41 Vis dėlto reikia priminti, kad dėl Direktyvos 85/337 Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog aplinkybė, kad projektai turėtų daryti naudingą poveikį aplinkai, nėra svarbi vertinant būtinybę atlikti tų projektų poveikio aplinkai vertinimą (2008 m. liepos 25 d. Sprendimo *Ecologistas en Acción-CODA*, C-142/07, EU:C:2008:445, 41 punktas).
- 42 Kita vertus, Briuselio sostinės regiono vyriausybės, Čekijos vyriausybės ir Komisijos teigimu, pagal PPPV direktyvą atliekant strateginį poveikio aplinkai vertinimą, kiek tai susiję su „Natura 2000“ teritorijomis, įvertinami tik planai ir projektai, kuriems taip pat turi būti atliekamas poveikio teritorijai vertinimas pagal Buveinių direktyvą, kaip matyti iš PPPV direktyvos 3 straipsnio 2 dalies b punkto ir teritorijų tvarkymo priemonėms taikomos išimties, numatytos Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje. Tai reiškia, kad šių teritorijų tvarkymo priemonėms aplinkos vertinimas nereikalingas.
- 43 Nagrinėjamu atveju Briuselio sostinės regionas nusprendė, kad neturi būti atliekamas nei 2016 m. balandžio 14 d. nutarimo poveikio teritorijai vertinimas, numatytas Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje, nei jo poveikio aplinkai vertinimas pagal PPPV direktyvos 3 straipsnio 2 dalies b punktą.
- 44 Kalbant apie PPPV direktyvos 3 straipsnio 2 dalies b punkte pateiktą nuorodą į Buveinių direktyvos 6 ir 7 straipsnius, reikia priminti, kad pagal Buveinių direktyvos 4 straipsnio 5 dalį apsaugos priemonės, numatytos šios direktyvos 6 straipsnio 2–4 dalyse, taikomos, jeigu teritorija pagal minėtos direktyvos 4 straipsnio 2 dalies trečią pastraipą yra įtraukta į atrinktų BST sąrašą, tvirtinamą Komisijos (2016 m. sausio 14 d. Sprendimo *Grüne Liga Sachsen ir kt.*, C-399/14, EU:C:2016:10, 32 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 45 Nagrinėjamu atveju iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad taip buvo pareiškėjai pagrindinėje byloje priklausančio sklypo atveju.
- 46 Darytina išvada, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis taikoma tokioje byloje, kaip pagrindinė.

- 47 Pagal šią nuostatą turi būti atliekamas tinkamas bet kokių planų ir projektų, tiesiogiai nesusijusių su teritorijos tvarkymu arba jam nebūtinų, bet galinčių ją reikšmingai paveikti individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais, galimo poveikio teritorijai vertinimas, atsižvelgiant į tos teritorijos apsaugos tikslus.
- 48 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad plano ar projekto, tiesiogiai nesusijusio su teritorijos tvarkymu ar jam nebūtinu, buvimas iš esmės priklauso nuo konkrečios intervencijos pobūdžio (šiuo klausimu žr. 2018 m. balandžio 17 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Belovežo giria)*, C-441/17, EU:C:2018:255, 125 punktą).
- 49 Taigi aktas, kuriuo valstybė narė įsteigia specialią saugomą teritoriją pagal Buveinių direktyvą, pagal savo pobūdį yra tiesiogiai susijęs su teritorijos tvarkymu arba jam būtinas. Iš tiesų pagal Buveinių direktyvos 4 straipsnio 4 dalį, siekiant įgyvendinti šią direktyvą, reikalaujama įsteigti tokias teritorijas.
- 50 Vadinasi, dėl teisės akto, kaip antai 2016 m. balandžio 14 d. nutarimo, gali būti neatliekamas „tinkamas įvertinimas“, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, taigi ir „[poveikio aplinkai] vertinimas“, kaip tai suprantama pagal PPPV direktyvos 3 straipsnio 2 dalies b punktą. Be to, Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad tinkamas įvertinimas, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, atliekamas atsižvelgiant į tos teritorijos apsaugos tikslus. Atrodo logiška, kad teisės aktas, kuriuo nustatomi tikslai, negali būti vertinamas atsižvelgiant į tuos pačius tikslus.
- 51 Vis dėlto aplinkybė, kad prieš priimant teisės aktą, kaip antai nagrinėjamą pagrindinėje byloje, nėra būtina atlikti poveikio aplinkai vertinimą remiantis siejamomis Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies ir PPPV direktyvos 3 straipsnio 2 dalies b punkto nuostatomis, nereiškia, kad jam netaikoma jokia su tuo susijusi pareiga, nes neatmestina galimybė, kad juo gali būti įtvirtintos taisyklės, pagal kurias jis būtų prilygintas planui arba programai, kaip tai suprantama pagal PPPV direktyvą, dėl kurių gali būti privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą.
- 52 Šiuo aspektu pažymėtina, kaip pabrėžė generalinė advokatė savo išvados 64 ir 65 punktuose, jog aplinkybė, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas, priimdamas Buveinių direktyvą, nelaikė būtina reglamentuoti poveikio aplinkai vertinimą ir visuomenės dalyvavimą patvirtinant teritorijų tvarkymo priemones, dar nereiškia, kad vėliau, priimdamas bendras aplinkos vertinimo taisykles, „Natura 2000“ teritorijų tvarkymui jis siekė taikyti išimtį. Iš tiesų vertinimai, atliekami pagal kitas aplinkos apsaugos priemones, gali būti taikomi kartu ir naudingai papildo Buveinių direktyvos taisykles, kiek tai susiję su galimo poveikio aplinkai vertinimu ir visuomenės dalyvavimu.
- 53 Pirma, kalbant apie pagrindinėje byloje nagrinėjamo nutarimo prilyginimą planui arba programai, kaip tai suprantama pagal PPPV direktyvą, reikia priminti, jog iš PPPV direktyvos 2 straipsnio a punkto matyti, kad planai ir programos yra dokumentai, atitinkantys dvi kumuliacines sąlygas: pirma, kad juos būtų parengusi ir (arba) priėmusi valdžios institucija nacionaliniu, regioniniu arba vietiniu lygiu, arba parengusi valdžios institucija, o priėmęs parlamentas arba vyriausybė, laikydamiesi teisėkūros procedūros, ir, antra, kad jų reikia pagal įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas.
- 54 Teisingumo Teismas šią nuostatą aiškino taip, kad planais ir programomis, „kurių reikia“, kaip tai suprantama pagal PPPV direktyvą ir ją taikant, ir kurių pasekmės aplinkai dėl to turi būti įvertintos toje direktyvoje nustatytais sąlygomis, turi būti laikomi tokie planai ir programos, kurių priėmimas reglamentuojamas nacionaliniuose įstatymuose ir kituose teisės aktuose, kur nustatomos priimti šiuos planus ir programas kompetentingos institucijos ir jų parengimo procedūra (2012 m. kovo 22 d. Sprendimo *Inter-Environnement Bruxelles ir kt.*, C-567/10, EU:C:2012:159, 31 punktą ir 2018 m. birželio 7 d. Sprendimo *Thybaut ir kt.*, C-160/17, EU:C:2018:401, 43 punktą).
- 55 Nagrinėjamu atveju 2016 m. balandžio 14 d. nutarimą parengė ir priėmė regioninė valdžios institucija, t. y. Briuselio sostinės regiono vyriausybė, ir jį priimti reikėjo pagal 2012 m. kovo 1 d. potvarkio 44 straipsnį.

- 56 Antra, kalbant apie klausimą, ar prieš patvirtinant planą arba programą turi būti atliktas poveikio aplinkai vertinimas, reikia priminti, kad gali būti atliekamas planų ir programų, atitinkančių PPPV direktyvos 2 straipsnio a punkte numatytus reikalavimus, poveikio aplinkai vertinimas, jeigu jie yra vienas iš planų arba programų, nurodytų PPPV direktyvos 3 straipsnyje. Iš tiesų PPPV direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad atliekamas 2–4 dalyse nurodytų planų ir programų, kurių pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai, poveikio aplinkai vertinimas.
- 57 Pagal PPPV direktyvos 3 straipsnio 2 dalies a punktą reikalaujama atlikti visų planų ir programų, kurie rengiami žemės ūkiui, miškininkystei, žuvininkystei, energetikai, pramonei, transportui, atliekų tvarkymui, vandentvarkai, telekomunikacijoms, turizmui, miestų ir kaimų planavimui ar žemės naudojimui ir kurie nustato tolesnio projektų, išvardytų Direktyvos 2011/92 I ir II prieduose, vystymo pagrindus, poveikio aplinkai vertinimą.
- 58 Šiuo aspektu Briuselio sostinės regionas, Čekijos vyriausybė ir Komisija išreiškė abejonių dėl to, ar nutarimas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriuo valstybė narė, remdamasi Buveinių direktyvos 4 straipsniu, įsteigia SST bei nustato apsaugos tikslus ir tam tikras prevencines priemones, gali būti priskirtas prie vieno iš šių sektorių.
- 59 Kaip pažymėjo generalinė advokatė savo išvados 44 punkte, kadangi pagal PPPV 3 straipsnio 4 dalį valstybės narės nustato, ar kitų, nenurodytų 2 dalyje, planų ir programų, kurie nustato tolesnio projektų vystymo pagrindus, pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai, reikia nustatyti, ar teisės aktu, kaip antai nagrinėjamu pagrindinėje byloje, nustatomi tokie pagrindai.
- 60 Iš tiesų, kaip pažymėjo generalinė advokatė savo išvados 69 punkte, PPPV direktyvos 3 straipsnio 4 dalyje numatyta pareiga atlikti poveikio aplinkai vertinimą – kaip ir šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalies a punkte nustatyta vertinimo pareiga – priklauso nuo to, ar atitinkamas planas arba programa nustato tolesnio projektų vystymo pagrindus.
- 61 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad sąvoka „planai ir programos“ susijusi su bet kuriuo aktu, kuriuo, apibrėžiant taisykles ir procedūras, nustatoma visuma kriterijų ir taisyklių, privalomų laikytis išduodant leidimą dėl vieno ar kelių projektų, kurių pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai, ir juos vystant (2016 m. spalio 27 d. Sprendimo *D'Oultremont ir kt.*, C-290/15, EU:C:2016:816, 49 punktas ir nurodyta jurisprudencija ir 2019 m. gegužės 8 d. Sprendimo *Verdi Ambiente e Società – Aps Onlus* ir kt., C-305/18, EU:C:2019:384, 50 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 62 Nagrinėjamu atveju iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad 2016 m. balandžio 14 d. nutarimu įsteigta „Natura 2000“ teritorija ir, siekiant įgyvendinti jame nustatytus išsaugojimo ir apsaugos tikslus, numatytos prevencinės priemonės bei bendri ir specialūs draudimai. Šiuo tikslu juo yra priimamas sprendimas ir jis atitinka aplinkos apsaugos priemonių, be kita ko, tvarkymo planų, kurie bus patvirtinti, hierarchiją.
- 63 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad teritorijos įsteigimas sukelia teisinių padarinių planų patvirtinimo ir su šia teritorija susijusių prašymų dėl leidimų nagrinėjimo požiūriu. Taigi, to teismo teigimu, tokiu įsteigimu prisidedama prie veiksmų, kurie bus leistini, skatinami arba draudžiami, sistemos nustatymo, taigi jis nėra nesusijęs su sąvoka „planas arba programa“.
- 64 Iš 2018 m. birželio 7 d. sprendimų *Inter-Environnement Bruxelles ir kt.* (C-671/16, EU:C:2018:403, 55 punktas) ir *Thybaut ir kt.* (C-160/17, EU:C:2018:401, 55 punktas) matyti, kad daugiau reikšmės reikia suteikti sąvokai „visuma kriterijų ir taisyklių“.

- 65 Žinoma, kaip savo išvados 91 punkte pažymėjo generalinė advokatė, 2016 m. balandžio 14 d. nutarime, be kita ko, jo 15 straipsnyje, nustatyti tam tikri draudimai. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar šie draudimai taikomi tik projektams, kuriems nereikia leidimo.
- 66 Tuo atveju, jeigu tas teismas padarytų išvadą, kad taip yra, remiantis 2016 m. balandžio 14 d. nutarimo normatyviniais požymiais ir savybėmis nebūtų nustatomi tolesnio kitų projektų vystymo pagrindai.
- 67 Taigi, jeigu toks teisės aktas neatitiktų šio sprendimo 61–64 punktuose nurodytų sąlygų, jis nebūtų planas arba programa, dėl kurio turi būti atliktas poveikio aplinkai vertinimas, kaip tai suprantama pagal PPPV direktyvos 3 straipsnio 2 dalį ir 3 straipsnio 4 dalį.
- 68 Tokia išvada neprieštarauja tam, kas konstatuota 2010 m. birželio 17 d. Sprendime *Terre wallonne ir Inter-Environnement Wallonie* (C-105/09 ir C-110/09, EU:C:2010:355); tame sprendime Teisingumo Teismas konstatavo, kad veiksmų programa, priimta pagal Nitratų direktyvos 5 straipsnio 1 dalį, iš principo yra planas arba programa, dėl kurios pagal PPPV direktyvos 3 straipsnį turi būti atliktas poveikio aplinkai vertinimas.
- 69 Iš tiesų aplinkybėmis, kuriomis vadovautasi priimant tą sprendimą, iš visų aspektų analizės buvo matyti, jog viena vertus, nagrinėtų veiksmų programų specialus pobūdis reiškė, kad jos yra visapūsės ir darnios, numatančios konkretų ir suderintą planavimą. Kita vertus, kalbant apie minėtų veiksmų programų turinį, pažymėtina, jog, be kita ko, iš Nitratų direktyvos 5 straipsnio matyti, kad minėtose programose buvo numatytos konkrečios privalomos priemonės (šiuo klausimu žr. 2010 m. birželio 17 d. Sprendimo *Terre wallonne ir Inter-Environnement Wallonie*, C-105/09 ir C-110/09, EU:C:2010:355, 47 ir 48 punktus).
- 70 Be to, reikia pažymėti, kaip savo išvados 76 ir 77 punktuose pabrėžė generalinė advokatė, kad teisės aktas, kaip antai 2016 m. balandžio 14 d. nutarimas, paprastai priklauso prieš jį priimant patvirtintų priemonių hierarchinei sistemai, todėl neatmestina galimybė, kad jis yra plano arba programos pakeitimas ir dėl to taip pat prieš jį priimant būtina atlikti poveikio aplinkai vertinimą.
- 71 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra ne kartą nusprendęs, kad sąvoka „planai ir programos“ apima ne tik jų parengimą, bet ir pakeitimą, siekiant užtikrinti reikalavimų, galinčių daryti reikšmingą poveikį aplinkai, poveikio aplinkai vertinimą (2019 m. gegužės 8 d. Sprendimo „*Verdi Ambiente e Società – Aps Onlus*“ ir kt., C-305/18, EU:C:2019:384, 52 punktą ir nurodyta jurisprudencija).
- 72 Vis dėlto svarbu išvengti kelių to paties plano poveikio aplinkai vertinimų pagal visus šios direktyvos reikalavimus (šiuo klausimu žr. 2015 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Dimos Kropias Attikis*, C-473/14, EU:C:2015:582, 55 punktą).
- 73 Šiuo tikslu ir su sąlyga, kad iš anksto buvo atliktas planų ir programų poveikio vertinimas, į sąvoką „planai ir programos“ nepatenka teisės aktas, priklausantis teisės aktų, kurių pačių poveikio aplinkai vertinimas buvo atliktas ir dėl kurių galima pagrįstai manyti, kad buvo pakankamai atsižvelgta į interesus, kuriuos siekiama apsaugoti šia direktyva, hierarchinei sistemai (šiuo klausimu žr. 2012 m. kovo 22 d. Sprendimo *Inter-Environnement Bruxelles ir kt.*, C-567/10, EU:C:2012:159, 42 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 74 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad PPPV direktyvos 3 straipsnio 2 ir 4 dalys turi būti aiškinamos taip, kad nutarimas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriuo valstybė narė įsteigia SST bei nustato apsaugos tikslus ir tam tikras prevencines priemones, nėra vienas iš „planų ir programų“, kurių poveikio aplinkai vertinimą privaloma atlikti, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- ⁷⁵ Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiai teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo 3 straipsnio 2 ir 4 dalys turi būti aiškinamos taip, kad nutarimas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriuo valstybė narė įsteigia specialią saugomą teritoriją (SST) bei nustato apsaugos tikslus ir tam tikras prevencines priemones, nėra vienas iš „planų ir programų“, kurių poveikio aplinkai vertinimą privaloma atlikti, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Parašai.